

Conjunctuurbericht

Centraal bureau voor de statistiek*

maart 1986

Het volume van de industriële produktie nam in januari, gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, met 4% toe ten opzichte van december. Volgens de voorlopige cijfers groeide de produktie in de nijverheid (exclusief bouwnijverheid) met 5%. In 1985 nam het produktievolume in de nijverheid van de zes belangrijkste handelspartners van Nederland met ongeveer 3,5% toe. In Nederland werd vrijwel dezelfde groei geregistreerd. Uit de conjunctuurtest over januari blijkt dat de orderpositie van de industrie opnieuw is verbeterd.

De binnenlandse consumptieve bestedingen van gezinnen, gecorrigeerd voor prijsveranderingen, stegen in januari met 3% ten opzichte van dezelfde maand van 1985. Met name de aankopen van duurzame consumptiegoederen stegen fors. Ook de bestedingen aan voedings- en genotmiddelen en aan overige goederen en diensten namen toe.

In februari zakte de koers van de dollar verder tot een gemiddelde van f 2,64. Maart vorig jaar was dit nog f 3,74. De dalende dollar was mede oorzaak van afnemende stijgingspercentages van prijsindices van in- en uitvoer, produktie en consumptie.

De geregistreerde werkloosheid daalde in februari. Eind februari stonden, voor seizoeninvloeden gecorrigeerd, 6 700 personen minder bij de arbeidsbureaus ingeschreven dan de maand daarvoor.

Dit blijkt uit gegevens die medio maart beschikbaar waren.

Volgens voorlopige cijfers nam het volume van de industriële produktie in januari met 4% toe ten opzichte van december. Dit betreft de voor seizoeninvloeden gecorrigeerde gemiddelde dagproduktie. De bedrijvigheid in de nijverheid (exclusief bouwnijverheid) groeide met 5%.

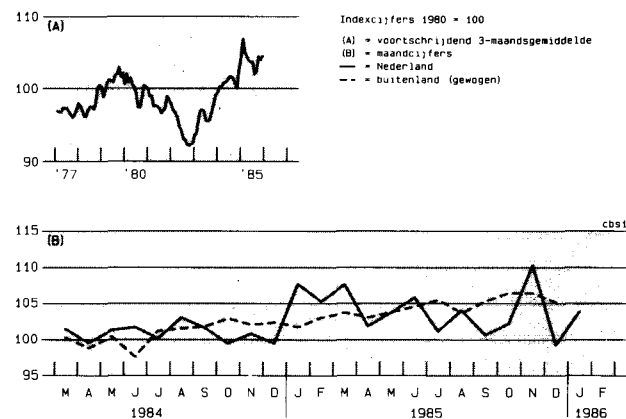
Vergeleken met januari 1985 daalde de gemiddelde dagproduktie in de nijverheid met 6%. De belangrijkste oorzaak van deze daling was het, in vergelijking met januari vorig jaar, zachte winterweer, waardoor met name het produktie-niveau in de delfstoffenwinning veel lager lag. De produktie in de industrie, daarentegen, nam met 4% toe.

Het statistisch bureau van de Europese Gemeenschappen registreerde voor 1985 een gemiddelde toename van de produktie in de nijverheid in de 10 lidstaten van 3,4%. In de Bondsrepubliek Duitsland (6%) en het Verenigd Koninkrijk (5%) was de stijging het grootst. De produktiegroei in Frankrijk (1%), Italië (2%) en België (2%) bleef achter

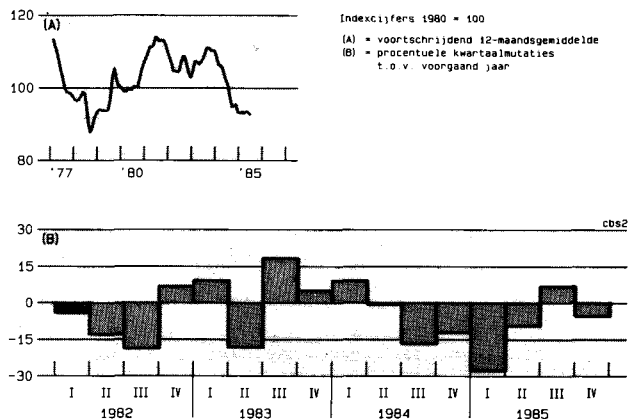
bij het gemiddelde. Te zamen vormen de vijf genoemde landen met de Verenigde Staten de zes belangrijkste handelspartners van Nederland. Gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export groeide in deze landen de produktie in de nijverheid gemiddeld met ongeveer 3,5%. In Nederland was er in deze periode sprake van nagenoeg een zelfde groei (zie tabel 2).

In de conjunctuurtest over januari gaven de ondernemers in de industrie aan dat de orderpositie ten opzichte van december licht is verbeterd. In januari bereikte de index (1984=100) een waarde van 109, één jaar eerder was dit nog 102. In deze periode was de toename het grootst bij de investeringsgoederenindustrie, waar de index van de orderpositie opliep van 101 tot 110. Bij de overige twee onder-

Produktie nijverheid (volume - seizoengecorrigeerd)

Begonnen woningen

Verbeterde cijfers worden niet als zodanig gekenmerkt.

* Samengesteld door de hoofdafdeling Nationale rekeningen van het CBS.

scheiden categorieën, de consumptiegoederenindustrie en de intermediaire goederenindustrie, steeg de index met 5 punten (tot resp. 108 en 106).

In 1985 daalde het aantal *begonnen woningen* met 10%. In 1984 was de afnemering geringer: -6%. In het laatste kwartaal van 1985 was er sprake van een daling met 5% ten opzichte van hetzelfde kwartaal van 1984. In het derde kwartaal steeg het aantal *begonnen woningen* nog met 7%.

Het volume van de *invoer* en de *uitvoer van goederen* nam voor het gehele jaar 1985 toe met respectievelijk 7 en 5%. De groei van de invoer is van dezelfde grootte als in 1984, het uitvoervolume groeide minder sterk dan in 1984 (toen: 6%). De groeipercentages in het vierde kwartaal van 1985 bleven achter bij die van de jaarcijfers. Het niveau van de invoer lag in de laatste 3 maanden van 1985 4% hoger dan in de overeenkomstige periode van 1984. De uitvoer steeg in het laatste kwartaal met slechts 2%. Het uitvoervolume van fabrikaten lag in het vierde kwartaal nagenoeg op hetzelfde niveau als in de overeenkomstige periode van 1984. De invoer van delfstoffen kende in het laatste kwartaal een forse stijging (+32%). In de focus wordt nader ingegaan op de jaarcijfers 1985 van de buitenlandse handel.

Het volume van de binnenlandse *consumptieve bestedingen* van gezinnen was in januari 3% groter dan in dezelfde maand van 1985. De aankopen van duurzame consumptiegoederen stegen fors (8%). Alle onderscheiden groepen kenden stijgingen, waarbij vooral de verkoop van nieuwe auto's sterk toenam. De bestedingen aan voedings- en genotmiddelen namen in januari met 6% toe. Een belangrijke oorzaak hiervan was het verschil in koopdagen; januari 1986 telde een woensdag minder en een vrijdag meer dan dezelfde maand van 1985. Tevens speelden hierbij de extra koffie-aankopen een rol, die het gevolg waren van (verwachte) prijsstijgingen. Bij de overige goederen en diensten bedroeg de stijging 1%. Hier daalde het gasverbruik fors.

In dit Conjunctuurbericht zijn voor het eerst de verder uitgesplitste reeksen betreffende de duurzame consumptiegoederen en de overige goederen en diensten opgenomen. De cijfers van de deelreeksen komen over het algemeen één maand later beschikbaar dan die van de hoofdgroepen. De gegevens over 1985 geven het volgende beeld. Bij de duurzame consumptiegoederen was een sterke toename te

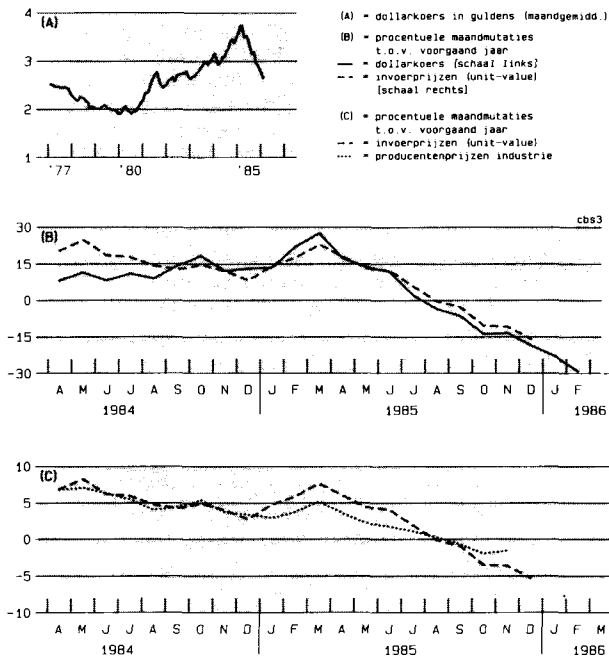
constateren van de aankopen van transportmiddelen (8%). De stijging bij de textiel, kleding, schoeisel e.d. bedroeg in 1985 2%; in de loop van 1985 was er bij deze groep sprake van oplopende groeipercentages. Aan huishoudelijke artikelen en woninginrichting werd, voor prijsveranderingen gecorrigeerd, nagenoeg evenveel besteed als in 1984. De uitsplitsing van de overige goederen en diensten liet in 1985 voor de groep huur, verwarming, verlichting en water een volume-groei van 4% zien.

In februari daalde de koers van de Amerikaanse *dollar* verder. De gemiddelde koers bereikte een waarde van f 2,64. In maart vorig jaar was dit nog f 3,74. De dalende dollar maakte een belangrijk deel van de Nederlandse invoer van goederen goedkoper. Van de totale invoer wordt namelijk ongeveer een derde in dollars betaald. Het verloop van de dollarkoers en de *invoerprijzen* (unit-value) wordt geïllustreerd in grafiek 3B. De stijgingspercentages van beide grootheden vertonen over de beschouwde periode, in de verhouding van één staat tot drie, een opmerkelijk overeenkomstig verloop. In grafiek 3C zijn de procentuele maandmutaties van de invoerprijzen en de *producentenprijzen* in de industrie weergegeven. Ook hier zijn opvallende overeenkomsten waar te nemen.

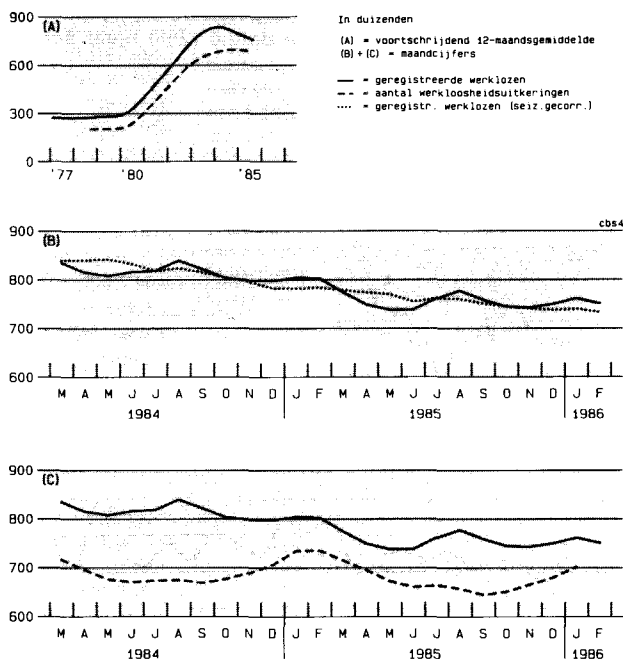
Het stijgingspercentage van het *prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie* vertoont eveneens een dalende tendens, zij het dat deze later aanving dan bij de voornoemde prijzen. Terwijl de dollarkoers, de invoerprijzen en de prijzen van industriële afzet vanaf maart vorig jaar afnemende groeipercentages kenden, begon bij de consumptieprijzen deze afnemering twee maanden later. In mei 1985 werd een stijgingspercentage gemeten van 2,6%, in februari jongstleden was dit afgenomen tot 1,2%.

Het voor seizoeninvloeden gecorrigeerde aantal *geregistreerde werklozen* nam van eind januari tot eind februari met 6 700 af. Het totaal kwam hiermee op 733 700, een daling met ruim 50 000 vergeleken met februari 1985. Het aantal openstaande aanvragen bleef ten opzichte van januari nagenoeg constant (25 700). In januari daalde het aantal werkloosheidsuitkeringen met 4% ten opzichte van januari 1985. Vergeleken met december was er sprake van een toename met ruim 22 000, waarmee het totaal kwam op 701 900. Deze stijging was echter geringer dan die welke de laatste jaren tussen december en januari werd geregistreerd.

Dollarkoers en prijzen

Werkloosheid en werkloosheidsuitkeringen

Tabel 1. Kerngegevens recente ontwikkelingen in Nederland

Procentuele mutaties t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor, tenzij anders aangegeven

	1979/83 gemidd.	1984	1985	1984					1985					1986	
				4 ^e kw.	1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
1. VOLUME-GEGEVENS															
<i>Productie in de nijverheid</i>															
Nijverheid (excl. bouwnijverheid)	-1	5	3	2	6	3	1	4	1	-1	2	9	0	-6	
Delfstoffenwinning	-6	2	8	-6	12	2	-6	17	-4	-5	5	38	7		
Industrie	0	6	2	4	4	3	2	1	3	1	2	1	-2	4	
Voedings- en genotmiddelenindustrie	2	3	1	3	3	2	0		-2	0	3				
Textiel-, kleding- en lederindustrie	-4	0	2	-3	1	2	2		2	-1					
Papier- en grafische industrie	-1	4	4	4	5	4	4	1	7	2	3	2	-2		
Aardolie-industrie	-9	9	-6	4	-6	-13	-3		-4	-4	3	-3			
Chemische industrie	2	8	2	4	3	0	3	0	5	-1	3	1	-4		
Rubber- en kunststofverw. industrie	5	7	5	7	4	11	1		0	1					
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-5	1	2	-2	-8	3	5		3	5					
Basismetaalindustrie	-1	15	-3	5	4	-9	-2	-3	1	-2	-7	7	-10		
Elektrotechnische industrie	2	8	6	5	7	13	6	-2	9	2	-1	-6	1		
Rest metaal- en overige industrie	-1	6	3	6	6	3	1		0	0					
Openbare nutsbedrijven	2	5	2	2	9	0	-4	1	-6	-6	-2	9	-5		
Bouwnijverheid: begonnen woningen	3	-6	-10	-12	-28	-9	7	-5	-19	10	1	1	-16		
<i>Buitenlandse handel (goederen)</i>															
Invoer, totaal	-1	7	7	6	8	4	8	4	3	10	4	3	7		
Grondstoffen en halffabrikaten	-2	12	4	9	6	-1	6	3	-1	11	3	0	6		
Consumptiegoederen	-1	2	4	8	4	1	4	4	-2	7	4	2	7		
Investeringsgoederen	-3	14	13	7	14	23	6	3	5	-1	-3	9	5		
Algemene goederen	3	-15	22	-13	17	23	28	17	29	25	18	16	16		
Uitvoer, totaal	2	6	5	7	6	5	8	2	2	8	-1	-2	11		
Onbewerkte agrarische producten	5	5	6	15	12	16	5	-5	-6	2	-5	-13	4		
Delfstoffen	-8	-2	9	-13	9	1	-10	32	-13	-2	-3	59	36		
Fabrikaten	2	7	4	8	5	5	9	0	4	9	-1	-6	9		
Voedings- en genotmiddelen	5	6	3	10	8	2	4	-2	2	1	0	-7	1		
Textiel en kleding	-2	11	8	15	10	5	12	6	23	2	9	1	6		
Aardolieproducten	-1	1	3	0	-3	4	9	7	-8	19	8	2	11		
Chemische producten	3	9	3	6	5	2	9	-1	9	10	-5	-10	15		
Metaalproducten	3	9	6	11	7	9	11	-1	6	8	-3	-7	10		
Overige fabrikaten	1	8	6	10	8	4	13	0	9	12	-1	-3	6		
<i>Consumptieve bestedingen van gezinnen</i>															
Binnenlandse consumptie, totaal	-1	0	1	-1	1	1	2	3	3	-1	3	4	1	3	
Voedings- en genotmiddelen	0	-2	1	-2	-1	1	1	2	3	-3	3	3	-1	6	
Duurzame consumptiegoederen	-4	-2	2	0	-2	2	4	5	11	-3	5	5	4	8	
Textiel, kleding, schoeisel e.d.		-4	2	-2	-1	0	2	5	16	-8	5	9	0		
Huish. artikelen en woninginrichting		-1	0	0	-5	0	3	3	8	-1	5	1	4		
Transportmiddelen		0	8	2	2	9	14	10	13	7	9	5	15		
Rest duurzame consumptiegoederen		-1	2	1	-1	3	3	2	6	-4	5	2	2		
Overige goederen en diensten	0	1	1	0	2	1	1	2	1	0	2	4	1	1	
Huur, verwarming, verlichting en water		2	4	-1	6	1	2	6	3	1	4	11	2		
Rest overige goederen en diensten		0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	1	1		
<i>Investeringen in vaste activa</i>															
Bruto investeringen, totaal	-4	4		7	-3	3	6								
Bedrijven	-5	4		8	-1	3	6								
Nijverheid	-6	15		18	14	16	12								
Exploitatie van woningen	-3	2		3	-19	-2	-2								
Overige bedrijven	-4	-2		4	4	-2	10								
Overheid	-2	6		4	-16	0	5								
2. PRIJZEN															
Productenprijzen landbouw, tot. afzet	1	3		-5	-3	0	0		0	-2	-5	-1			
Productenprijzen industrie, tot. afzet		5,6		4,2	3,9	2,5	0,2		0,2	-0,7	-1,9	-1,6			
Ruilvoet, unit value (goederen)	0	2	1	2	-2	-1	2	2	3	2	2	2	4		
Invoerprijzen, unit value	8	6	1	4	6	5	0	-4	0	-1	-3	-4	-5		
Uitvoerprijzen, unit value	8	8	2	6	4	4	2	-2	3	1	-1	-2	-2		
Prijzen gezinsconsumptie (werknemers)	5,6	3,3	2,3	3,0	2,3	2,5	2,3	1,7	2,3	2,3	1,9	1,7	1,7	1,4	1,2
Regelingslonen particulier bedrijf		0,3	1,1	0,3	0,8	1,0	1,3	1,4	1,3	1,4	1,5	1,5	1,4	0,9	
Regelingslonen overheid		-1,4	-1,0	-1,4	0,0	-0,1	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-1,9	-0,4	
Dollarkoers, contante notering	9	12	4	15	21	14	-3	-15	-4	-6	-14	-13	-19	-23	-29
3. OVERIGE INDICATOREN															
Consumentenvertrouwen ¹ (in %)		-22	-4	-20	-7	-10	0	3			3		12		
ANP-CBS beursindex	10	27	29	25	22	32	35	30	34	28	22	32	35	36	25
Uitgesproken faillissementen	22	-19	-13	-14	-16	-9	-16	-12	-31	-17	-13	-12	-12	-34	-31
<i>Conjunctuurtest industrie</i>															
Bezettingsgraad (in %)		83	85	83	85	85	84	84							
Orderpositie (1984=100)		100	105	101	102	104	107	107	107	107	106	107	108	109	
Beoordeling orderontvangsten ¹ (in %)		-11	-9	-12	-6	-9	-10	-9	-14	-9	-8	-9	-10	-6	
Beoordeling voorr. eindproducten ¹ (in %)		9	4	7	3	3	3	5	3	2	4	7	3	6	
<i>Arbeidsmarkt</i>															
Werkzame personen in de industrie	-3	-3		-1	0	1	1								
Aantal werkloosheidsuitkeringen	33	7	-1	4	1	-1	-3	-4	-3	-4	-4	-3	-4	-4	
Geregistreerde werklozen² (x 1000)	508	822	761	791	781	768	760	741	763	753	746	741	738	739	733
Openstaande aanvragen ² (x 1000)	33	15	25	18	21	23	27	27	26	28	27	26	27	26	26
<i>Geld en krediet</i>															
Spaartegoeden	8	3	5	4	5	5	4	4	4	4	4	4	4	4	
Verstrekt consumptief krediet	-6	0	10	6	-3	9	18	9	15	28	7	4	14		
Binnenlandse liquiditeitsmassa	7	8	8	8	9	9	6	9	6	6	9	8	10		
Geldhoeveelheid	6	4	7	5	7	6	7	7	8	7	7	7	7		
Secundaire liquiditeiten	10	13	10	12	11	12	5	12	4	6	11	9	15		
Daggeldmarktrente (in %)	8,7	5,8	6,3	5,7	6,4	6,9	6,1	5,8	6,0	5,7	5,9	5,8	5,7	6,0	
Rendement op staatsobligaties (in %)	9,7	8,0	7,3	7,4	7,7	7,4	7,0	7,0	6,9	6,9	7,0	7,0	6,9	6,8	6,8

¹ Saldo van positieve en negatieve antwoorden in procenten van het totaal.

² Seizoengecorrigeerde cijfers.

Tabel 2. Recente ontwikkelingen in het buitenland

	1984	1985	1984				1985				1986		
			4 ^e kw.	1 ^e kw.	2 ^e kw.	3 ^e kw.	4 ^e kw.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
Productie nijverheid¹ (volume)													
	% mutatie t.o.v. dezelfde periode het jaar daarvoor												
Bondsrepubliek Duitsland	3	6	4	4	8	6	4	3	7	5	5	3	3
België	2	2	1	1	3	1	-1	1	4				
Frankrijk	2	1	1	-1	1	0	2	1	0	1	5	2	
Verenigd Koninkrijk	1	5	-1	2	6	5	6	5	6	6	7	4	
Italië	3	2	2	3	3	0	1	-2	0	0	4	0	
Verenigde Staten	12	2	7	4	2	1	1	2	1	1	1	2	
Japan	11	5	11	6	6	5	4	4	4	2	1		
Buitenland (gewogen) ²	3	4	2	2	5	4	2	4	4	4			
Nederland	5	3	2	6	3	0	3	1	-1	2	9	0	-6
Prijzen consumptie													
Bondsrepubliek Duitsland	2,2	2,2	2,1	2,3	2,5	2,2	1,8	2,1	2,2	1,7	1,8	1,8	1,3
België	6,3	4,9	5,5	5,3	5,3	4,8	4,1	4,7	4,6	4,0	4,2	4,0	3,5
Frankrijk	7,3	5,9	6,9	6,4	6,5	5,7	4,8	5,6	5,3	5,0	4,8	4,7	4,2
Verenigd Koninkrijk	5,3	6,1	5,1	5,5	7,0	6,3	5,5	6,2	5,9	5,4	5,5	5,7	5,5
Italië	10,6	8,6	8,7	8,6	8,8	8,5	8,6	8,6	8,3	8,5	8,6	8,6	
Verenigde Staten	3,4	3,6	3,8	3,6	3,7	3,4	3,5	3,4	3,2	3,2	3,6	3,8	3,9
Japan	2,3	1,9	2,3	2,0	1,9	2,1	1,7	2,3	1,7	1,4	1,9	1,8	1,4
Nederland	3,3	2,3	3,0	2,3	2,5	2,3	1,7	2,3	2,3	1,9	1,7	1,7	1,4

Bron: Eurostat.

¹ Excl. bouwnijverheid.

² Het gemiddelde van de 6 belangrijkste exportlanden, gewogen met hun aandeel in de Nederlandse export in 1984.

Focus: In- en uitvoer van goederen

De jaarcijfers 1985 van de volume-ontwikkeling van de in- en uitvoer van goederen en de globale toedeling naar bestemming en herkomst zijn thans beschikbaar. Deze detaillering maakt een voorlopige confrontatie mogelijk met andere indicatoren als de binnenlandse productie, consumptie en investeringen. Bij een vergelijking van de groeipercentages van deze grootheden met die van de buitenlandse handel wordt opgemerkt dat de uiteindelijke bestemming en de oorspronkelijke herkomst van ingevoerde respectievelijk uitgevoerde goederen in vele gevallen niet

eenduidig kan worden vastgesteld. Zo kan het voorkomen dat een consumptiegoed als invoer wordt geregistreerd, maar toch zonder verdere bewerking weer wordt uitgevoerd.

De ingevoerde goederen worden globaal naar bestemming ingedeeld. Veruit de grootste categorie bestaat uit grondstoffen en halffabrikaten (ruim 60%). Deze groep kende in 1985 een groeipercentage van 4%, een cijfer dat duidelijk achterbleef bij de 7%-groei van de totale invoer. De industrie is de belangrijkste afnemer van deze goederen. De volume-ontwikkeling van de productie in de industrie bedroeg in 1985 2%. De invoer van consumptiegoederen (ca. 15% van de totale invoer) nam het vorig jaar in volume met 4% toe. De totale binnenlandse consumptie door gezinnen groeide in 1985 met ruim 1%. Het volume van de invoer van investeringsgoederen steeg het afgelopen jaar met 13%. De jaarcijfers over 1985 van de investeringen zijn nog niet beschikbaar; gemiddeld over de eerste drie kwartalen van 1985 namen de bruto investeringen in de nijverheid met 14% toe. De import van de categorie algemene goederen steeg vorig jaar het sterkst: 22%. Deze goederen maken ruim 10% van de invoer uit en zijn niet naar een bepaalde bestemmingscategorie in te delen; de brandstoffen vormen het grootste deel van deze categorie. De uitvoer van goederen wordt globaal ingedeeld naar bedrijfsklasse van herkomst. De fabrikaten vormen veruit de belangrijkste uitvoercategorie, namelijk bijna 85% van de totale uitvoer. Het uitvoervolume van deze groep nam in 1985 met 4% toe, een percentage dat iets achter blijft bij de 5%-groei van de totale uitvoer. Van de fabrikaten hebben de metaalproducten het grootste aandeel. De uitvoer van deze producten steeg in 1985 met bijna 6%. De volumegroei van de productie in de metaalindustrie in dat jaar was geringer: 3%. De uitvoer van chemische producten, die mede de rubber- en kunststofproducten omvat, kende in 1985 een groeipercentage van ruim 3%. Dit cijfer blijft achter bij de forse groeicijfers in 1984 en 1983 (resp. 9 en 12%). De voor prijsveranderingen gecorrigeerde productiegroei van de chemische, rubber- en kunststofverwerkende industrie bedroeg in 1985 2%.

